

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002522

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-07-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ ХНУ імені В. Н. Каразіна № 0302-Зк/911 від 27.08.2024 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пустовалова Інна Сергіївна

2. Inna Pustovalova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 08-08-2024

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Пустовалова Інна Сергіївна

Код за ЄДРПОУ: 3325915687

Місцезнаходження: вул. Гіршмана, буд. 17, кв. 34, Харків, Харківський р-н., 61000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ID 5931

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.15, 10.91

Тема дисертації:

1. Економічний вимір конституції
2. Economic dimension of the constitution

Реферат:

1. Дисертацію присвячено комплексній характеристиці економічного виміру конституції та формулюванню загальних підходів щодо приведення окремих аспектів такого виміру до сучасних потреб розвитку конституційної економіки в Україні. У роботі охарактеризовано конституцію як установчий документ щодо економічної системи суспільства, розкрито роль і значення конституції як регулятора економічної політики держави, з'ясовано особливості конституції як нормативної основи забезпечення економічної безпеки. Окреслено видове розмаїття і функціональну роль конституційних норм, за допомогою яких здійснюється встановлення (заснування) економічної системи на рівні основного закону; продемонстровано, що таке встановлення здійснюється за допомогою норм-цілей, норм-завдань і норм-принципів, які мають установчий характер щодо економічної системи і надають загальний цілеспрямований характер правореалізаційному процесу в даній сфері. Розкрито потенціал сучасних конституцій щодо нормативного забезпечення економічної безпеки держави; визначено основні напрями забезпечення економічної безпеки на рівні основного закону; доведено, що протягом останніх десятиліть одним із пріоритетів конституційного

захисту економічної безпеки стало запобігання корупції. Визначено інструментальну роль конституції у забезпеченні економічних прав і свобод громадян з урахуванням специфіки двох різних політичних традицій конституціоналізму – ліберально-демократичної та соціал-демократичної; на широкому країнознавчому досвіді обґрунтовано, що закріплення економічних прав (поряд із соціальними та культурними правами) в тексті основного закону стало мейнстрімом сучасного конституціоналізму, отримуючи визнання переважної більшості держав і «розмиваючи» їх протиставлення громадянським і політичним правам. Доведено, що конституція виступає важливим інструментом досягнення балансу економічних інтересів та забезпечення економічної солідарності; акцентовано увагу на тому, що економічна солідарність є скоріше не запропонованим правилом поведінки, а ціннісним орієнтиром економічних відносин, основою належної комунікаційної активності між різними суб'єктами економічних відносин і консолідації суспільства з метою створення умов для сталого економічного зростання країни і підвищення добробуту громадян. У межах проведеного дослідження удосконалено вчення про «покоління» конституцій та особливості їх форми і змісту; з'ясовано особливості конституцій різних поколінь з точки зору їх змістовного наповнення установчими нормами, що стосуються економічної системи; визначено основні чинники, що приводять до неухильного збільшення питомої ваги таких норм у конституціях третього і четвертого поколінь. У результаті проведеного дослідження удосконалено доктринальні підходи щодо нормативного впливу конституції на економічну політику держави. Скориговано наукові погляди на видове розмаїття конституційних прав і свобод людини і громадянина; доведено, що сучасні конституції держав соціальної демократії традиційно закріплюють дві групи економічних прав: права власників і права найманих працівників (трудоустроєних), тоді як у державах ліберальної демократії ці права почали визнаватися й підтримуватися (на законодавчому рівні або через судову прецедентну практику) тільки на зламі тисячоліть, але й досі не закріплені в конституціях відповідних держав. У результаті проведеного дослідження набули подальшого розвитку наукові погляди на видове розмаїття і функціональну роль конституційних норм; розкрито специфіку структурування установчих норм, що стосуються економічної системи, в тексті основного закону; обґрунтовано висновок, що такі норми, можуть бути представлені у преамбулі, а також структурних частинах, присвячених засадам конституційного ладу чи спеціально конституційним засадам економічної системи країни. Автором сформульовано низку пропозицій щодо посилення економічного виміру чинної Конституції України; зокрема, запропоновано в межах конституційної реформи доповнити вітчизняний Основний Закон такими положеннями: а) доповнити перелік засад конституційного ладу України принципом солідарності; б) доповнити розділ I Конституції статтею, де б містилася базова характеристика економічної системи України (зокрема, її соціальна спрямованість, багатоукладність, солідарність, сталість, регульований ринковий характер тощо) та економічної політики української держави (у т.ч. її плановірність, науковість, орієнтованість на захист і підтримку національного виробника, неприпустимість приватизації стратегічних галузей економіки та ін.); в) перелік основних економічних прав людини і громадянина в Розділі II Конституції України доповнити правом на спадкування та правом на свободу вибору виду й міри соціально корисної діяльності; г) завершити конституційну реформу в частині децентралізації публічної влади, закріпивши принципи субсидіарності та матеріально-фінансової забезпеченості місцевого й регіонального самоврядування.

2. The dissertation is devoted to the complex characteristics of the economic dimension of the constitution and the formulation of general approaches to bringing certain aspects of this dimension to the modern needs of the development of the constitutional economy in Ukraine. The work characterizes the constitution as a founding document regarding the economic system of society, reveals the role and significance of the constitution as a regulator of the state's economic policy, elucidates the peculiarities of the constitution as a normative basis for ensuring economic security. The types of diversity and the functional role of constitutional norms, which are used to establish (found) the economic system at the level of the basic law, are outlined; it is demonstrated that such establishment is carried out with the help of norms-goals, norms-tasks and norms-principles, which have a constitutive nature in relation to the economic system and give a general purposeful character to the law enforcement process in this area. The potential of modern constitutions regarding regulatory provision of the

state's economic security is revealed; the main areas of ensuring economic security at the level of the basic law are defined; it is proved that during the last decades, one of the priorities of the constitutional protection of economic security has become the prevention of corruption. The instrumental role of the constitution in ensuring the economic rights and freedoms of citizens is defined, taking into account the specifics of two different political traditions of constitutionalism - liberal-democratic and social-democratic; based on extensive country studies experience, it is substantiated that the consolidation of economic rights (along with social and cultural rights) in the text of the basic law has become the mainstream of modern constitutionalism, receiving the recognition of the vast majority of states and "eroding" their opposition to civil and political rights. It has been proven that the constitution is an important tool for achieving a balance of economic interests and ensuring economic solidarity; emphasis is placed on the fact that economic solidarity is not a proposed rule of conduct, but rather a valuable guideline for economic relations, the basis of proper communication activity between various subjects of economic relations and the consolidation of society with the aim of creating conditions for sustainable economic growth of the country and improving the welfare of citizens. Within the scope of the conducted research, the doctrine of "generations" of constitutions and the peculiarities of their form and content was improved; the peculiarities of the constitutions of different generations are clarified from the point of view of their meaningful filling with constituent norms related to the economic system; the main factors that lead to a steady increase in the specific weight of such norms in the constitutions of the third and fourth generations are determined. As a result of the conducted research, the doctrinal approaches regarding the normative influence of the constitution on the economic policy of the state have been improved. Scientific views on the types of diversity of constitutional rights and freedoms of a person and a citizen have been adjusted; it is proved that the modern constitutions of social democratic states traditionally enshrine two groups of economic rights: the rights of owners and the rights of employees (workers), while in liberal democratic states these rights began to be recognized and supported only at a break millennia, but still not enshrined in the constitutions of the respective states. As a result of the conducted research, scientific views on the types of diversity and the functional role of constitutional norms have gained further development. The author formulated a number of proposals for strengthening the economic dimension of the current Constitution of Ukraine; in particular, within the framework of the constitutional reform, it is proposed to supplement the national Basic Law with the following provisions: a) supplement the list of principles of the constitutional system of Ukraine with the principle of solidarity; b) supplement Chapter I of the Constitution with an article containing the basic characteristics of the economic system of Ukraine and the economic policy of the Ukrainian state; c) supplement the list of basic economic rights of a person and a citizen in Section II of the Constitution of Ukraine with the right to inheritance and the right to freedom of choice of the type and extent of socially useful activity; d) to complete the constitutional reform in terms of decentralization of public power.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Пустовалова І. С. Конституція як установчий документ щодо економічної системи суспільства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2022. Вип. 69. С. 65-71.
- Пустовалова І. С. Конституція як регулятор економічної політики держави. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право. 2022. Вип. 34. С. 63-74.

- Пустовалова І. С. Конституція як інструмент досягнення балансу економічних інтересів та забезпечення економічної солідарності. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право. 2023. Вип. 36. С. 80–87.
- Пустовалова І. С. Виміри конституції. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Вип. 80. Частина 1. С. 136–142.
- Пустовалова І. С. Конституція як інструмент реформування економіки в умовах перехідної демократії: досвід України. Конституція України: ціннісний вимір 25-річного досвіду державотворення та правотворення: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 червня 2021 р.) / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: ФОП Кішка І. В., 2021. С. 433–438.
- Пустовалова І. С. До питання про сучасну кризу економічної конституції Європейського Союзу. Конституційне право ЄС в аспекті євроінтеграції України: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 квітня 2023 р.). Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2023. С. 126–129.
- Пустовалова І. С. Конституція як фактор сталого економічного розвитку. Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя–Львів–Одеса–Ужгород–Харків–Чернівці, 27 жовтня 2023 р.). Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2023. С. 168–171.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Серьогін Віталій Олександрович

2. Vitalii Serohin

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.01, 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1973-9310

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Наливайко Лариса Романівна
2. Larysa Nalyvaiko

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-7696-4223**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Дніпровський державний університет внутрішніх справ**Код за ЄДРПОУ:** 08571446**Місцезнаходження:** пр. Гагаріна, 26, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство внутрішніх справ України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Белов Дмитро Миколайович
2. Dmytro Bielov

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.02**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-7168-9488**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"**Код за ЄДРПОУ:** 02070832**Місцезнаходження:** вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Зубенко Ганна Вікторівна
2. Hanna Zubenko

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.02**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-2709-4348**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Воронов Марк Миколайович

2. Mark Voronov

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6361-0370

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Сироїд Тетяна Леонідівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Сироїд Тетяна Леонідівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Шевченко Андрій Олександрович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна